

HOZZÁSZÓLÁS

Arató Ferenc: A pedagógiai információs rendszer időszerű kérdései* c. cikkéhez

Nagy érdeklődéssel figyelem azokat a törekvéseket, amelyek hazánkban a pedagógiai információs rendszer kiépítésére és működtetésére vonatkoznak. E tevékenységbe nyújt részletes betekintést ARATÓ Ferenc tanulmánya. Néhány kérdésben – nem vitázva a szerző álláspontjával, inkább kiegészítve megállapításait – a következőket fűzöm a közleményhez:

1. A pedagógiai információs rendszerben a felsőoktatás pedagógiájának nagyobb teret kellene biztosítani. E célkitűzés megvalósítása érdekében az eddiginél sokkal szorosabb kapcsolatot kell kiépíteni az érdekelt könyvtárak és intézmények között. A felsőoktatási pedagógiára vonatkozó szakirodalmi közlemények nagyon jelentős százaléka (általában többsége) ugyanis nem a pedagógiai szaksajtóban, hanem az érdekelt szakterület (orvosi, mérnöki, agrár, művészeti, jogi, közgazdasági) orgánumaiban jelenik meg. A Felsőoktatási Szakirodalmi Tájékoztató (FSZT) c. referáló lap szerkesztése során tapasztaljuk, hogy a tartalmat hordozó folyóiratanyag csak egy része állandó (pl. a Felsőoktatási Szemle, s az ennek megfelelő külföldi lapok), míg a többi állandóan változik. Ugyanakkor a felsőoktatás pedagógiája a neveléstudomány integráns részét képezi, tehát ezeket az információkat is ugyanúgy, mint a többi: na prakészen kell szolgáltatni.

Talán nem érdektelen a gyakorlat oldaláról szemlélve néhány példát igazolásul bemutatni. Könnyű belátni, hogy az audio-vizuális eszközök használatának tapasztalatai hasznos információt nyújthatnak a pedagógusoknak akkor is, ha a tartalmi eltérések (középfiskola – egyetem) miatt a felhasználás és alkalmazás külön adaptációt igényel. Az eszközök ugyanis a különböző iskolatípusokban egyaránt használhatók. Egy atomszerkezetet illusztráló trükkmegoldás egy oktatófilmben hasznos segítője lehet a pedagógusnak az általános iskolában, de akár az egyetemen is. Egyes középfiskolák pedagógusainak munkájához a felsőoktatás információi állandóan szükségesek (pl. az egyetemek gyakorlóiskolái). Ugy vélem, azonban, hogy minden pedagógus részére hasznos ötleteket, megoldásokat, továbbképzési lehetőségeket jelenthetnek. A közelmúltban pl. összefoglaló jelent meg a szakmódszertanok anyagának fejlődéséről a műszaki tanárképzésben szerzett tapasztalatok alapján. Az ilyen jellegű tanulmányok nagymértékben orientálhatják a középfiskolák pedagógusainak állásfoglalásait.

*Könyvtári Figyelő 1978/3.

Nyilvánvaló, hogy az Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum nem fizethet elő olyan szakmai folyóiratokra, amelyekben esetlegesen (5–6 évenként) jelennek meg pedagógiai tárgyú közlemények és információk. Igaza van a szerzőnek, hogy koordinációs tanács működését igényli. Mivel a folyóiratközlemények szóródása mellett a gyűjtőkori elhatárolások ellenére is vannak átfedések, a pedagógia koordinációs tanácsában minden, hasznos információt rendszeresen és nagyobb mennyiségben tároló vagy feldolgozó könyvtárnak (intézménynek) részt kellene vennie. Úgy értesültem, hogy a pedagógiai információs rendszert alkotó könyvtárak (intézmények) képviselői már több alkalommal tanácskoztak. A Műegyetem könyvtárát – noha elvitathatatlanul értékes gyűjteménnyel rendelkezünk a programozott oktatás és audio-vizális eszközök területén, továbbá a műszaki felsőoktatás referáló lapját szerkesztjük – az említett tanácskozásokra még egyszer sem hívták meg. Talán még szokatlan a felsőoktatási pedagógiát mint a pedagógiai információs rendszer integráns részét kezelni. Ezért tartottam fontosnak e kérdésben véleményemet kifejteni.

2. ARATÓ Ferenc tanulmánya foglalkozik a nemzetközi információs rendszerekkel való kapcsolatokkal. Közli, hogy kétévenként az ország oktatásügyére vonatkozó „Nemzeti jelentést” állítanak össze. Nem volt alkalmam még ilyen összeállítást tanulmányozni, de minden bizonnyal hasznosan segíthetnénk az összeállítókat a saját területünkre vonatkozó adatokkal, elemzésekkel, információkkal.

3. Az információ pontos fogalmi meghatározása meglehetősen nehéz. Sok szerző kísérelte meg az információt saját véleménye szerint definiálni. ARATÓ Ferenc az információ kritériumaként az újdonságot is rögzítette. Ez tényleg nagyon fontos, de mindenképpen leszűkítést eredményez. Mert pl. egy versből néhány sornak az idézésekor, elő kell venni a kötetet, mivel nem biztos, hogy emlékezetünk pontos. De ez miért új ismeret a számunkra? Igy vagyunk a táblázatok használatával, gyakorta a szótárakkal, enciklopédiákkal, kézikönyvekkel is. Mindezek miatt az információ fogalmi meghatározását tágan kell használnunk, úgy ahogyan a mindennapi életben tesszük. Ugyanúgy kell a szolgáltatásokat is megszerveznünk.

4. Messzemenően egyetértek a szerzővel, amikor megállapítja, hogy „Az önképzés a permanens nevelésre való felkészülés.” Sajnálatos, de igazolható, hogy a pedagógusok önművelése, önképzése jelenleg nem elég intenzív, nem elég hatásos, és kevésbé motivált. Az okok nyilván összetettek (túlterhelés, a követelményszintben a jó módszerek alkalmazása nem különösebben értékelt, esetleg a társadalmi tevékenység nagyobb megbecsülése stb.). Különösen érdekel, hogy a pedagógusok fizetésrendezése óta változott-e a pedagógusok életrendje (túlórák, továbbképzés, kulturális események és szórakozás időaránya). Kevés adat áll rendelkezésemre, de ezek egyértelműen arra utalnak, hogy a helyzet nem változott. (Nem növekedett pl. a könyvtárhasználat.) Persze az eltelt idő még kevés. De a pedagógiai információs rendszer működtetése során nem fogadhatjuk el a közömbösség jelenlegi szintjét. A jövő generáció oktatása és nevelése nekünk mindennél fontosabb. A színvonal emeléséhez a pedagógusok tudásának, alkotóképességének folyamatos és állandó fejlesztése szükséges. Meg kell találnunk a módot, hogy ez így is legyen. Nemcsak a pedagógiai információs rendszer működtetése során vannak e cél megvalósítása érdekében feladatok, hanem az iskolák fenntartóinál is. Eddig az gátolta sokak szerint a pedagógusok önművelését, hogy részben anyagi okok miatt állandó túlterhelésben dolgoztak,

halmozták a különórákat. Ha a jelentős fizetésemelés után sem változik a helyzet, akkor ez újabb elemzést igényel. A könyvtárak – mint ezekből látható – önmagukban a problémát megoldani nem tudják. Persze lehet és kell is tenni, amennyit lehet. Az információnak pontosnak, gyorsnak, visszakereshetőnek, objektívnek és egyúttal orientálónak, kitekintőnek és hasznosíthatónak, s az adott esetben vonzónak is kell lennie.

Túl kell lépniük azon a felfogáson is, hogy a könyvtári propaganda elavult, csekély a hatékonysága. Viszont tudjuk, hogy a tájékozatlanság mennyire gátló tényezője a könyvtárhasználatnak. Jó partnerek a rádió és a televízió. Sokan figyelik pl. a pedagógusok fórumát s egyéb pedagógiai adásokat. A KMK és az OPKM közös munkájával el lehetne érni mindazt, amit az információs rendszer részéről kell még elvégezni.

5. Nagyon értékes produktumnak tartom a többnyelvű pedagógiai szótár összeállítását. Ugyancsak fontos, a különböző országok pedagógiai információjának közös felhasználása érdekében kidolgozott teaurusz. Így válik majd lehetővé a magyar pedagógiai irodalom bekapcsolása a külföldi csatornák folyamatába.

* * *

A gyakorlat oldaláról hozzáfűzött néhány gondolat talán nem volt haszontalan, hiszen mindnyájan a pedagógiai információs rendszer korszerű kiépítését és működtetését szorgalmazzuk.

HÉBERGER Károly

NORDINFO néven új információs szervezet létesült az északi országok kulturális egyezménye alapján. Tagjait a minisztertanácsok 3 éves periódusra (1977–1979) választották meg: Dánia, Finnország, Norvégia és Svédország 3–3, Izland 2 képvisellel. Ezen időszakban székhelyük a Helsinki Egyetem Műszaki Könyvtára, elnöknek Esko HÄKLI könyvtárigazgatót választották. A szervezet célja az információs és kommunikációs tevékenység továbbfejlesztése, koordinálása mind nemzeti, mind nemzetközi vonatkozásban.

(FID News Bull. 28.vol. 1978.2.no.)